

บทคัดย่อ

ระหว่างเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1936 ถึง เดือนมีนาคม ค.ศ. 1937 ได้มีความพยายามจัดตั้งสภาอินโดจีน (Indochinese Congress) ขึ้นในโคชินจีน (เวียดนามใต้) โดยคนเวียดนามกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือต่อรองกับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส ความเคลื่อนไหวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างชาวเวียดนามที่นิยมฝรั่งเศสกับฝ่ายต่อต้านฝรั่งเศสที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (ICP) ทั้งยังชี้ให้เห็นความไม่จริงจังของฝรั่งเศสในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในอาณานิคมอินโดจีน แม้ว่าการตั้งสภาอินโดจีนจะล้มเหลวและถูกฝรั่งเศสปราบปรามในที่สุด แต่ความพยายามดังกล่าวส่งผลดีให้พรรค ICP ขยายบทบาททางการเมืองในโคชินจีนได้สะดวกขึ้นในครึ่งหลังของทศวรรษ 1930

Abstract

Between May, 1936 and March, 1937, various political factions in Cochinchina attempted to form an Indochinese Congress. The Congress was to be a "people's assembly" in which the Vietnamese could negotiate colonial reforms with the French authorities. Although it reflected the genuine colonial policy of the French for reform and liberalisation of the Indochinese colony, such an attempt brought to the surface the competition among the different political factions. Even though the Congress movement was eventually suppressed by the French authorities, it provided the Indochinese Communist Party with easy access to the masses and helped the party to expand its political activities into the Mekong Delta of Cochinchina in the latter half of the 1930's.

สภาอินโดจีน (พฤษภาคม 1936 - มีนาคม 1937) : ฝันสลายของนักชาตินิยมเวียดนาม The Indochinese Congress (May 1936 - March 1937) : False Hope of Vietnamese Nationalists.

สุด เจอนเจ็ดสิ้น*

หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (ICP) ถูกปราบปรามอย่างหนักจากกรณีกบฏเหงะตีन्ह (Nghe-Tinh) ในช่วง ค.ศ. 1930 - 1931 เป็นต้นมาพรรคได้พยายามกอบกู้สถานะขึ้นใหม่ และต้องย้ายลงมาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในโคชินจีน (เวียดนามใต้) เพราะรัฐบาลอาณานิคมในดัตช์เกีย และอันนัม (เวียดนามเหนือและเวียดนามตอนกลาง) ปราบปรามพรรคอย่างรุนแรง เป็นผลให้หลังจาก ค.ศ. 1935 เป็นต้นมา โคชินจีนได้กลายเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหวของพรรค การที่โคชินจีนเป็นอาณานิคมโดยตรงของฝรั่งเศสไม่ใช่เป็นรัฐอารักขาเหมือนดัตช์เกีย และอันนัม ทำให้โคชินจีนมีเสรีภาพทางการเมืองมากกว่าในดัตช์เกียและอันนัม ประกอบกับในกลาง ค.ศ. 1936 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเมืองแม่ที่ฝรั่งเศส เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1936 ปรากฏผลว่าพรรคสังคมนิยมได้ชัยชนะและจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล ในที่สุด พรรคสังคมนิยมได้เป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลแนวร่วมประชาชน (Popular Front Government) ในวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1936 โดยพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสให้การสนับสนุนรัฐบาลดังกล่าว

การจัดตั้งรัฐบาลที่มีแกนนำจากพรรคสังคมนิยม และการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีนโยบายต่อต้านลัทธิอาณานิคม ทำให้กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ในเวียดนามมีความหวังว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการปกครองอาณานิคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปรากฏว่ารัฐบาล Popular Front ตั้งนายมารีอุส มูเต้ (Marius Moutet) อดีตข้าราชการอาณานิคมอินโดจีนระดับสูงและนักสังคมนิยมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม หนังสือพิมพ์ *La Lutte* ของฝ่ายนิยมลัทธิทรอตสกี และพรรค ICP ได้ตีพิมพ์บทความแสดงความยินดี และคาดหวังว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในอาณานิคม¹ (ก่อนเดือนกันยายน ค.ศ. 1937 พรรค ICP และกลุ่มทรอตสกีเป็นพันธมิตรทางการเมืองกันและกัน)

* อ.บ. เกียรตินิยมอันดับ 1 (จุฬาฯ), Ph.D. (South-East Asian History) (London) อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ *La Lutte*, Mercredi 3, Juin 1936 และ tho' cong khai cua Trung Uong Dang Cong San Dong Du' o'ng gui cho cac dong chi toan Dang in *Van Kien Dang* Tap 2 pp. 66-7

ความคาดหวังในการปฏิรูปการปกครองอาณานิคมของชาวเวียดนามจะสูงขึ้น และมีท่าทีจะเป็นจริงมากขึ้น เมื่อรัฐบาลแนวร่วมประชาชนในกรุงปารีส ภายใต้การนำของนาย เล-อง บลูม (Leon Blum) ใช้นโยบายผ่อนคลายเป็นอาณานิคม หลังจากที่จัดตั้งรัฐบาลได้ไม่นาน เช่น รัฐบาลสั่งให้ปล่อยนักโทษการเมืองในเวียดนามจำนวนนับพันคนในเดือนมิถุนายนและสิงหาคม ค.ศ. 1936² แต่สัญญาณของการเปลี่ยนแปลงที่สร้างความหวังให้กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ในเวียดนามมากที่สุด คือ การที่รัฐบาลที่กรุงปารีสสัญญาว่าจะปฏิรูประบบการปกครองในอาณานิคม เริ่มจากการที่รัฐบาลที่เมืองแมมีคาสั่งให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการรัฐสภาเพื่อศึกษาการปฏิรูปอาณานิคม และศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอาณานิคมของฝรั่งเศส บรรยากาศดังกล่าวทำให้ชาวเวียดนามเข้าใจว่ารัฐบาลที่เมืองแมมีจะสนับสนุนให้มีการปฏิรูปอาณานิคมอย่างจริงจัง และเริ่มออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูป

การเคลื่อนไหวเรียกร้องการปฏิรูปที่ศึกษาคัมภีร์ชีวิตชีวิตที่สุด คือ การเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภาอินโดจีน (The Indochinese Congress) ซึ่งเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1936 เมื่อพรรคสังคมนิยมมีท่าทีว่าจะชนะการเลือกตั้งในฝรั่งเศสประมาณปลายเดือนพฤษภาคมนั่นเอง เหวียน ฟาน ลอง และเดียบ วันก็ จากพรรครัฐธรรมนูญ (Constitutionalist Party) ซึ่งสนับสนุนการปกครองของฝรั่งเศสในเวียดนามมาตั้งแต่เริ่มตั้งพรรค ได้เสนอความคิดที่จะให้มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายเวียดนาม เพื่อช่วยเหลือคณะกรรมการรัฐสภาฝรั่งเศสเกี่ยวกับกิจการอาณานิคมที่กล่าวข้างต้น ที่จะเดินทางมาสำรวจความเป็นไปต่าง ๆ ในอินโดจีนรวมทั้งเวียดนาม

ในวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1936 หนังสือพิมพ์ *La Lutte* ตีพิมพ์บทความสนับสนุนความคิดของพรรครัฐธรรมนูญ แต่กล่าวเสริมว่า คณะกรรมการฝ่ายเวียดนามควรประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากคนกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลายมากกว่าที่จะประกอบด้วยกลุ่มคนเวียดนามชั้นสูงตามที่ เหวียน ฟาน ลอง เสนอ ในวันที่ 10 มิถุนายน *La Lutte* ได้เสนอความคิดดังกล่าวอีกครั้ง พร้อมทั้งให้มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายเวียดนามโดยเร็วเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะความต้องการของคนเวียดนามที่จะให้มีการปฏิรูปด้านต่าง ๆ เตรียมพร้อมไว้เสนอต่อฝ่ายฝรั่งเศส ในวันที่ 29 กรกฎาคม 1936 เหวียน อันนินห์ นักคิดหัวก้าวหน้าอิสระเสนอบทความใน *La Lutte* เสนอให้มีการตั้ง "สภาอินโดจีน" (Dong Duong Dai Hoi) ขึ้น ต่อมาในวันที่ 5 สิงหาคม *La Lutte* สานต่อความคิดการตั้งสภาอินโดจีนว่า ควรมีการตั้งคณะทำงาน (Comite d'action) ชุดต่าง ๆ ขึ้นเพื่อทำงานร่วมกันในสภาอินโดจีน³ ขณะเดียวกันพรรครัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเหวียน ฟาน ลอง สมาชิกคนสำคัญของพรรค ได้แสดงความสนใจที่จะเป็นแกนนำจัดตั้งสภาอินโดจีนอยู่ตลอดเวลา และต้องการให้สมาชิกจำกัดอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มชาวเวียดนามชั้นสูงเท่านั้น

² Fonds Moutet (PA 28). Carton 3, Dossier 67 และ Rapport mensuel sur la situation politique du Tonkin. Juillet et Août 1936. CAOM Sûreté 7F 30(5)

³ Daniel Hemery *Révolutionnaires Vietnamiens et Pouvoir Colonial en Indochine*. Paris : François Maspero, 1975. pp. 295-298

ประมาณต้นเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1936 พรรค ICP ได้ตีพิมพ์เอกสารชื่อ *พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน และสภาอินโดจีน* (Dang Cong San Dong Duong va Dong Duong Dai Hoi) แสดงความปรารถนาว่าพรรคจะร่วมมือกับทุก ๆ ฝ่ายทุก ๆ กลุ่มการเมืองในเวียดนามเพื่อจัดตั้งสภาอินโดจีน เพื่อรักษาสันติภาพ นำมาซึ่งความอยู่ดีกินดีของคนเวียดนาม และต่อสู้เพื่อวิถีชีวิตที่ดีกว่าของชาวเวียดนาม⁴ เป็นที่น่าสังเกตว่าพรรคพยายามไม่พูดถึงความขัดแย้งทางชนชั้นอย่างเปิดเผย รวมทั้งมีท่าทีเป็นมิตร แม้แต่กับกลุ่มชาวเวียดนามที่นิยมฝรั่งเศส ทั้งนี้เพื่อสร้างความไว้วางใจทั้งต่อชาวเวียดนามสายอนุรักษนิยมและต่อรัฐบาลอาณานิคม

ดังนั้นประมาณต้นเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1936 จึงดูเหมือนว่าทุกกลุ่มการเมืองในโคชินจีนได้ถือโอกาสที่รัฐบาลที่กรุงปารีสและรัฐบาลอาณานิคม ผ่อนปรนความเข้มงวดท่าทีการเคลื่อนไหวจัดตั้งสภาอินโดจีนขึ้น ในวันที่ 13 สิงหาคม เหวียน-ฟานลอง ได้จัดประชุมในไซ่ง่อนเพื่อเตรียมเลือกคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาอินโดจีน โดยตั้งใจว่าจะไม่ให้มีสมาชิกของพรรค ICP และกลุ่มทรอตสกีเข้าร่วมประชุม แต่ความตั้งใจของเขาไม่เป็นผล เพราะที่ประชุมครั้งนั้นตกลงเลือกคณะกรรมการเตรียมการซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 19 คนที่มาจากกลุ่มตัวแทนต่าง ๆ ที่หลากหลายรวมทั้งตัวแทนของพรรค ICP และกลุ่มทรอตสกี ในขณะที่ตัวแทนของพรรครัฐธรรมนูญมีเพียง 5 คนในคณะกรรมการดังกล่าว⁵ ที่ประชุมยังตกลงกันว่าคณะกรรมการเตรียมการชุดนี้ จะทำงานเตรียมจัดตั้งสภาอินโดจีน โดยโครงสร้างของสภาแบ่งเป็นสองระดับ ระดับล่างประกอบด้วยคณะทำงาน (comité d'action) ชุดต่าง ๆ ที่จะทำหน้าที่รวบรวมข้อเรียกร้อง และความปรารถนาที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในอาณานิคมของชาวเวียดนามทุกชนชั้น (cahiers de voeux) ส่วนระดับบนก็คือคณะกรรมการเตรียมการ 19 คน ที่จะทำหน้าที่ติดต่อกับคณะกรรมการรัฐสภาฝรั่งเศสด้านกิจการอาณานิคม ตัวสภาอินโดจีนจะทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางเพื่อให้ชาวเวียดนามทุกกลุ่มทุกชนชั้นได้แสดงความคิดเห็นเพื่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และร้องทุกข์เรื่องราวต่าง ๆ เพื่อจะเสนอผ่านไปยังรัฐบาลอาณานิคมและรัฐบาลที่เมืองแม่

อย่างไรก็ตามการประชุมคณะกรรมการเตรียมการสภาอินโดจีนในวันที่ 13 สิงหาคมดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในความพยายามที่จะร่วมมือกันทำงานในสภาอินโดจีนของชนชั้นต่าง ๆ ในเวียดนามอย่างชัดเจน เมื่อตัวแทนของพรรครัฐธรรมนูญตระหนักว่าตนไม่สามารถควบคุมคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาอินโดจีนไว้ในมือรวมทั้งที่ประชุมยังเลือกข้อเสนอเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ (cahiers de voeux) ของพรรค ICP และกลุ่มทรอตสกีซึ่งต่างจากข้อเสนอของพรรครัฐธรรมนูญ เพื่อนำส่งต่อไปยังรัฐบาลฝรั่งเศส ตัวแทนคนสำคัญ ๆ ของพรรครัฐธรรมนูญจึงประกาศถอนตัวออกจากคณะกรรมการเตรียมการ และเริ่มโจมตีการเคลื่อนไหวจัดตั้งสภาอินโดจีนผ่านสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ *La Tribune Indochinoise* ของพรรคอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังไปเคลื่อนไหวเพื่อให้กลุ่มอนุรักษนิยมชาวเวียดนามในด่งเกี๋ย (เวียดนามเหนือ) ก่อตั้งสภาขึ้นอีกสภาหนึ่งในภาคเหนือ เพื่อให้เป็นคู่แข่งของสภาอินโดจีนในโคชินจีน ในวันที่ 26 สิงหาคม ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานของรัฐอารักขา (comité d'action du Protectorat) ขึ้นที่ฮานอย และมีการประชุมครั้งแรกในวันที่ 5 กันยายน พรรค ICP ประท้วงการ

⁴ Ban Nghien Cu'u Lich Su'Dang Trung Uong Van Kien Dang Tap 2. Ha-noi. Ban Nghien Cu'u Lich Su Dang Trung Uong. 1977. p. 83

⁵ Nhung Su'Kien Lich Su'Dang. 1920-1945. Ha-noi : Su That. 1976. p. 374

กระทำดังกล่าวโดยกล่าวว่าความเคลื่อนไหวในซานฮอยเป็นเพียงการกระทำของคนที่มีผลประโยชน์ในอาณานิคมกลุ่มน้อยไม่ใช่ตัวแทนคนเวียดนามทุกชนชั้นทุกกลุ่มเช่นสภาอินโดจีนในภาคใต้ พร้อมกันนี้ยังเตรียมคนไว้เดินขบวนประท้วงในวันที่ 5 กันยายน ประมาณ 200 คน แต่ถูกตำรวจระงับไว้⁶

เมื่อมาถึงประมาณปลายเดือนสิงหาคมต้นเดือนกันยายน ค.ศ. 1936 รัฐบาลอาณานิคมรวมทั้งรัฐบาลฝรั่งเศสที่เมืองแม่เริ่มเปลี่ยนท่าทีไป โดยเฉพาะเมื่อเห็นชัดแล้วว่าความเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภาอินโดจีนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนและกลุ่มทรอตสกี ไม่ใช่พรรครัฐธรรมนูญซึ่งขึ้นชมการปกครองของฝรั่งเศสและต้องการเห็นเวียดนามเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสต่อไป ดังนั้น รัฐบาลจึงมีท่าทีเข้ากับฝ่ายพรรครัฐธรรมนูญในความขัดแย้งเรื่องการตั้งสภาอินโดจีน นายโรแบง ผู้ว่าการสหพันธอินโดจีนที่ควบคุมดูแลอาณานิคมฝรั่งเศสในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา และเป็นผู้บริหารสูงสุดของฝรั่งเศสในอาณานิคมแห่งนี้ ได้กล่าวโจมตีสภาอินโดจีนอย่างรุนแรงในต้นเดือนกันยายน ก่อนที่เขาจะหมดวาระบริหาร และเดินทางกลับกรุงปารีส โรแบงได้เตือนเหวียน ฟาน ลอง สมาชิกของพรรค รัฐธรรมนูญที่ยังคงเป็นหนึ่งในคณะกรรมการเตรียมการ 19 คนของสภาอินโดจีนว่า ควรจะใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการร่วมทำงานในกรรมการดังกล่าว เพราะว่าการเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภาอินโดจีนนั้น เป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ที่ต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม ในขณะเดียวกันนี้หนังสือพิมพ์ *La Tribune Indochinoise* ตีพิมพ์บทความกล่าวหาสภาอินโดจีน และคณะทำงานชุดต่างๆ ว่า กระทำการเหมือนการกระทำของพรรคคอมมิวนิสต์ก่อนที่จะเกิดกบฏเหงินตันท์ พรรค ICP ได้ตอบโต้ข้อกล่าวหาอย่างรุนแรงเช่นกัน ด้วยการตีพิมพ์บทความในหนังสือพิมพ์ของพรรคคือ *Mat Tran-Do* (แนวร่วมแดง) โดยอ้างว่า สภาอินโดจีนเป็นสภายของคนทุกกลุ่มในเวียดนามไม่ใช่เป็นของพรรคคอมมิวนิสต์ และโจมตีว่าพรรครัฐธรรมนูญกำลังบ่อนทำลายความพยายามในการจัดตั้งสภาอินโดจีน⁷

แต่การที่สมาชิกคนสำคัญอื่นๆ ของพรรครัฐธรรมนูญถอนตัวออกจากการเคลื่อนไหวจัดตั้งสภาอินโดจีนไป ก็ทำให้สมาชิกที่เหลืออื่นๆ ในคณะกรรมการเตรียมการทำงานได้สะดวกขึ้น วันที่ 27 สิงหาคม เหวียน วันเตา, ตา ทูเทา, เหวียนอันนินห์, ตรัน วันธัค และโฮ ฮิว เตื่อง ซึ่งเป็นแกนนำคนสำคัญของพรรค ICP และ ทรอตสกีในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาอินโดจีน ได้ประชุมวางแผนโครงการงานสภาอินโดจีน โดยกล่าวว่าสภาดังกล่าวจะเป็นสถาบันที่ต่อสู้เรียกร้องสิทธิ และชีวิตที่ดีกว่าของชาวเวียดนามที่ถูกกดขี่ ซึ่งที่ผ่านมาความทุกข์ยากของคนกลุ่มนี้โดยเฉพาะชาวนาและกรรมกรไม่เคยมีใครเหลียวแลทั้งนี้เป็นเพราะสถาบันการเมืองต่างๆ ในอาณานิคมเวียดนามที่มีอยู่ เช่น สภาอาณานิคมในโคชินจีน หรือสภาเทศบาลต่างๆ ล้วนแต่เป็นองค์กรของอภิสิทธิ์ชนหรือคนเวียดนามจำนวนน้อยนิด ดังนั้น ต่อจากนี้ไปสภาอินโดจีนจะทำหน้าที่เป็นปากเสียงของคนส่วนใหญ่ที่ทุกข์ยากโดยไม่จำกัดการต่อสู้เรียกร้องเฉพาะด้านปากท้องหรือเศรษฐกิจ แต่จะต่อสู้เพื่อให้มีการปฏิรูปทางสังคมและการเมืองด้วยการต่อสู้ครั้งนี้สภาอินโดจีนจะทำโดยผนึกกำลังความร่วมมือของคนทุกกลุ่มทุกชนชั้นในเวียดนาม⁸

⁶ Rapport mensuel sur la situation politique de Tonkin, Septembre 1936. CAOM. Sûreté 7F30(5)

⁷ 'Le Congrès Indochinois' in *Mat Tran Do*, 19 Septembre 1936. CAOM. SLORFOM V. Carton 41.

⁸ 'Le Congrès Indochinois.' 27 Aout 1936. CAOM. SLORFOM III, Carton 101.

ในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1936 คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาอินโดจีนได้เข้าพบเจ้าหน้าที่รัฐบาลอาณานิคมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเคลื่อนไหวรวมทั้งแก้ออกกล่าวหาว่าเป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ตามที่พรรครัฐธรรมนูญโจมตีด้วย นอกจากนี้คณะกรรมการเตรียมการยังวางแผนที่จะเรียกประชุมสภาอินโดจีนครั้งแรกในวันที่ 16 กันยายน 1936 แต่ดังที่กล่าวแล้วว่า มาถึงขณะนี้ทั้งรัฐบาลอาณานิคมและรัฐบาลที่กรุงปารีส ปักใจเชื่อว่าพรรค ICP อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวจัดตั้งสภาอินโดจีนทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อต่อต้านระบบอาณานิคม ในขณะที่ *La Tribune - Indochinoise* ก็ยังพิมพ์บทความโจมตีสภาอินโดจีนและพรรค ICP อย่างต่อเนื่อง

ในที่สุด ในวันที่ 9 กันยายน วันเดียวกับที่พรรค ICP ออกแถลงการณ์ปกป้องการเคลื่อนไหวจัดตั้งสภาอินโดจีน รัฐบาลสหพันธ์อินโดจีนที่ซานฮอยก็ได้รับโทรเลขหมายเลข 412 ลงวันที่ 8 กันยายน 1936 จากมารีอุส มูเต้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม สั่งห้ามไม่ให้มีการประชุมสภาอินโดจีนครั้งที่ 1 ในวันที่ 16 กันยายน ตามที่คณะกรรมการเตรียมการวางแผนไว้ โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันไม่ให้มีเหตุวุ่นวายที่อาจเกิดขึ้นจากการที่คนนับพัน ๆ คนจะมาชุมนุมกัน วันที่ 15 กันยายน รัฐบาลอาณานิคมในไซ่ง่อนจึงออกคำสั่งห้ามประชุมสภาอินโดจีน ซึ่งได้มีการเตรียมการอย่างดีไว้แล้ว⁹ นอกจากนี้การสั่งห้ามการประชุมดังกล่าวแล้ว การกระทำของรัฐบาลอาณานิคมและรัฐบาลที่เมืองแม่ นับแต่กลางเดือนกันยายน ค.ศ. 1936 เป็นต้นไป ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า รัฐบาลฝรั่งเศสไม่ได้เสรีนิยม และจริงจังต่อการปฏิรูปอาณานิคมอย่างที่แสดงท่าทีไว้เมื่อแรกเข้ารับบริหารในเดือนมิถุนายน 1936 วันที่ 19 กันยายน มารีอุส มูเต้ ส่งโทรเลขอีกฉบับหนึ่งถึงผู้ว่าการสหพันธ์อินโดจีนโทรเลขดังกล่าวมีข้อความกำกวม เช่น การสั่งการ ให้ผู้ว่าการสหพันธ์อินโดจีนรักษาความสงบเรียบร้อยด้วยวิถีทางทุกอย่างที่จะทำได้ ความกำกวมในโทรเลขนี้เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐบาลอาณานิคม กวาดล้างผู้ที่เข้าร่วมจัดตั้งสภาอินโดจีนในโคชินจีนอย่างสะดวก วันที่ 27 กันยายน 1936 สำนักงานหนังสือพิมพ์ *La Lutte* ถูกตำรวจเข้าตรวจค้น ตา ชู เทา และเหวียน อันนินห์ ถูกตำรวจกักตัวไว้ ต่อมาวันที่ 3 ตุลาคม เหวียน วัน เต่า สมาชิกคนสำคัญของพรรค ICP ถูกจับ การกระทำดังกล่าวของรัฐบาลอาณานิคม สร้างความผิดหวังอย่างมากแก่พรรค ICP และกลุ่มทรอตสกี ตลอดเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน *La Lutte* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ร่วมของทรอตสกีและพรรค ICP ลงบทความโจมตีรัฐบาลอาณานิคม และรัฐบาลที่กรุงปารีสอย่างรุนแรง โดยกล่าวหาว่ารัฐบาลทั้งสองพูดโกหก และใช้ความขัดแย้งระหว่างพรรครัฐธรรมนูญกับพรรค ICP มาเป็นเครื่องมือปราบปรามพรรค ICP และการเคลื่อนไหวจัดตั้งสภาอินโดจีน¹⁰ ในที่สุดผู้ว่าการสหพันธ์อินโดจีนได้มีคำสั่งให้ปล่อยผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมทั้ง 3 คนในวันที่ 5 พฤศจิกายน 1936 หลังจากทั้ง 3 คนอดอาหารประท้วง แต่ขณะเดียวกัน รัฐบาลอาณานิคมในโคชินจีนก็ได้ร่วมมือ การปราบปรามผู้ที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวสภาอินโดจีนคนอื่น ๆ ตำรวจยังคงออกจับกุมคนเหล่านี้ทั้งในไซ่ง่อน และต่างจังหวัดโดยตั้งข้อหาว่ามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ จัดการประชุมโดยมิได้รับอนุญาต และก่อความสงบ¹¹

⁹ *La Lutte*, 16 Septembre 1936 as quoted by Daniel Hemery op. cit. pp. 322-3

¹⁰ ตัวอย่างเช่น บทความเรื่อง "Une déclaration des Français de Gauche contre les mensonges officiels" ใน *La Lutte*, 1 Novembre 1936

¹¹ Note n. 186-c, Chef de la province de Long Xuyen a M. le Gouverneur de la Cochinchine, 30 Septembre 1936 and Note n. 405 de la province de Gia Dinh a M. Le Gouverneur de la Cochinchine, 1936. NA II II A 45/323 (2)

การปราบปรามของรัฐบาลอาณานิคมโคชินจีน ทำให้คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภานินโดจีนจำเป็นต้องปรับวิธีการดำเนินงานใหม่ และเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่า การเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภานินโดจีนกับกิจกรรมของพรรค ICP ไม่ได้เกี่ยวข้องกัน คณะกรรมการเตรียมการจึงส่ง เชื่อง บัค มาย (Du'ong Bach Mai) เดินทางไปกรุงปารีสเพื่อรณรงค์เรื่องการตั้งสภานินโดจีนและแสวงหาความสนับสนุนจากรัฐบาลที่เมืองแม่ การที่คณะกรรมการเตรียมการตัดสินใจเลือก เชื่อง บัค มาย ไปทำหน้าที่ทั้ง ๆ เป็นที่รู้กันว่า เชื่อง บัค มาย เป็นผู้นิยมโน้ลัทธิสตาลินอย่างจริงจัง สะท้อนให้เห็นความจริงว่า แท้จริงแล้วการเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภานินโดจีนนั้นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนอย่างที่รัฐบาลอาณานิคมสงสัย แต่พรรคก็ตัดสินใจส่งเขาไปกรุงปารีสเพื่อเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่รัฐบาลที่นั่น

เชื่อง บัค มาย ไปถึงฝรั่งเศสในวันที่ 30 ตุลาคม 1936 ในระหว่างที่อยู่ปารีส เขาได้เข้าพบมาริอุส มูเต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคมถึง 2 ครั้ง คือวันที่ 9 และ 25 พฤศจิกายน 1936 ในการเข้าพบรัฐมนตรี มารีอุส มูเต ทั้งสองครั้งนี้ เชื่อง บัค มาย พยายามพูดจายอธิบายให้รัฐมนตรีกระทรวงอาณานิคมเข้าใจว่า การเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภานินโดจีนนั้นเป็นความเคลื่อนไหวตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนมิได้มีส่วนใด ๆ ในกิจกรรมดังกล่าวนี้เลย อย่างไรก็ตาม ความพยายามของเชื่อง บัค มาย ไม่มีผลอะไรต่อการเปลี่ยนความคิดของรัฐบาลที่เมืองแม่ ก่อนที่เขาจะเข้าพบรัฐมนตรีกระทรวงอาณานิคมในครั้งที่ 2 เพียง 1 วัน มารีอุส มูเต ได้มีจดหมายลงวันที่ 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1936 ไปถึงนายซิลเวสเตอร์ รักษาการผู้ว่าการสหพันธ์อินโดจีน แสดงความไม่ไว้วางใจการเคลื่อนไหวก่อตั้งสภานินโดจีน และระบุว่าพรรค ICP เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวทั้งหมด โดยเฉพาะการเข้าไปจัดตั้งคณะทำงานชุดต่าง ๆ ในสภานินโดจีน¹² ในวันที่ 19 ธันวาคม ปีเดียวกัน เชื่อง บัค มาย ได้ไปร่วมงานเลี้ยงที่ชาวเวียดนามในกรุงปารีสจัดขึ้นเป็นเกียรติแก่เขาในการกล่าวสุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงนี้ เชื่อง บัค มาย กล่าวว่าเขาถูกมาริอุส มูเตกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งไม่เป็นความจริง

กล่าวโดยรวม เชื่อง บัค มาย ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในการชักจูงให้รัฐบาลที่เมืองแม่อนุญาตให้มีการเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภานินโดจีนได้อย่างอิสระ มารีอุส มูเต ยืนยันกับเขาอีกครั้งหนึ่งว่า รัฐบาลฝรั่งเศสจะไม่อนุญาตให้คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภานินโดจีนจัดชุมนุมมวลชนจำนวนมาก แต่จะอนุญาตให้มีการชุมนุมกันได้โดยชอบเขตจำกัด นอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จในงานดังกล่าวแล้ว เชื่อง บัค มาย ยังไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้ฝรั่งเศสเชื่อว่าเขาไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ เจ้าหน้าที่ตำรวจลับฝรั่งเศสรายงานวาระหว่างที่อยู่ในปารีส เชื่อง บัค-มาย ได้พบกับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส (FCP) โดยฝ่ายหลังได้มอบเงินจำนวนหนึ่งให้ เชื่อง บัค มาย เพื่อไปใช้ซื้อตัวสมาชิกพรรครัฐธรรมนูญคนสำคัญโดยเฉพาะ บุย กว่าง จิว กับเหวียน ฟาน ลอง มาเป็นพวก¹³

¹² Lettre du Ministre au Gouverneur par interim du 24 Novembre 1936 as quoted by Daniel Hemery, op. cit. p. 331 และ Action de M. Duong Bach Mai, Note pour le Ministre, CAOM, Fonds Moutet (PA 28), Carton 2, Dossier 14, Mars 1937

¹³ Action de M. Du'ong Bach Mai., op. cit.

เชื่อง บัค มาย เดินทางกลับมาถึงไซ่ง่อน เมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 1937 เนื่องจากเขาไม่ประสบความสำเร็จดังที่กล่าว รัฐบาลอาณานิคมจึงเริ่มปราบปรามการเคลื่อนไหวเพื่อตั้งสภาอินโดจีนอีกระลอกหนึ่ง ความจริงก่อนหน้าที่ เชื่อง-บัค มาย จะกลับมาถึงไซ่ง่อน ผู้ว่าการอาณานิคมโคชินจีน (นายปาเจส์) ได้มีจดหมาย ลงวันที่ 18 ธันวาคม 1936 ไปถึงผู้ว่าการสหพันธ์อินโดจีน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคมตามลำดับ เพื่อขออนุญาตจับกุมบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสภาอินโดจีน และยุบคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้ง และคณะทำงานชุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสภาอินโดจีน ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1937 เมื่อเห็นว่าความพยายามเคลื่อนไหวอย่างอิสระไม่ได้ผล คณะกรรมการจัดตั้งสภาอินโดจีนจึงตกลงกันว่า จะเคลื่อนไหวอย่างจำกัด ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคมอนุญาต¹⁴

ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนมีนาคม ค.ศ. 1937 ตำรวจและเจ้าหน้าที่รัฐบาลอาณานิคมในโคชินจีนเพลาการจับกุมและปราบปรามผู้ที่เข้าร่วมการจัดตั้งสภาอินโดจีน ทั้งนี้เพราะในระยะดังกล่าว จุสแตง โกดาร์ด (Justin Godart) สมาชิกวุฒิสภาของฝรั่งเศสได้นำคณะผู้แทนฝรั่งเศสมาเยือนอินโดจีนเพื่อสำรวจสภาพโดยทั่วไปของผู้ใช้แรงงาน รวมทั้งอาจจะมาเตรียมการเบื้องต้นให้กับคณะกรรมการรัฐสภาฝรั่งเศสด้านกิจการอาณานิคม ซึ่งมีแผนว่าจะเดินทางมาหาข้อมูล และสำรวจความเป็นไปต่าง ๆ ในอาณานิคมแห่งนี้ แต่หลังจากที่คณะทำงานของจุสแตง โกดาร์ด เดินทางออกจากไซ่ง่อนในวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1937 ตำรวจก็เริ่มระดมการจับกุมบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาอินโดจีน และสมาชิกในคณะทำงานชุดต่าง ๆ อย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง การกวาดล้างจับกุมครั้งนี้ทำให้งิจกรรมของคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาอินโดจีนไม่สามารถดำเนินการได้อีกต่อไป และนับจากกลางเดือนมีนาคม ค.ศ. 1937 คณะกรรมการชุดดังกล่าวก็หยุดการทำงานไปโดยปริยาย¹⁵ พร้อมกับความหวังและความฝันของชาวเวียดนามที่จะเห็นการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ในอาณานิคมภายใต้รัฐบาลผสมของพรรคสังคมนิยมที่กรุงปารีสต้องพลอยสลายตามไปด้วย

แต่แม้ว่ารัฐบาลอาณานิคมในโคชินจีน และรัฐบาลเมืองแม่ที่กรุงปารีสจะไม่สนับสนุนการเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสภาอินโดจีน รวมทั้งมีการจับกุมและปราบปรามผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นระยะเรื่อยมาจนเป็นผลให้คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาอินโดจีนต้องหยุดทำงานไปโดยปริยายดังกล่าวแล้ว แต่กลับปรากฏว่า รัฐบาลอาณานิคมไม่สามารถถอนรากถอนโคนการดำเนินงานของคณะทำงาน (comité d'action) ชุดต่าง ๆ ซึ่งหลบลงไปทำงานใต้ดินได้ คณะทำงานต่าง ๆ นับพัน ๆ ชุดนี้ เป็นเครื่องมืออย่างดีให้กับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในการขยายกิจกรรมทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมออกไปทั่วประเทศของเวียดนาม ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1937 เจ้าหน้าที่ตำรวจลับ (Sûreté) ในโคชินจีนคนหนึ่งรายงานไว้ว่า แม้ว่ารัฐบาลอาณานิคมได้พยายามปราบปรามการทำงานของคณะทำงานชุดต่าง ๆ เหล่านี้ แต่ก็ไม่ได้ผล ยิ่งไปกว่านั้น คณะทำงานต่าง ๆ ยังขยายกิจกรรมไปยังมวลชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจลับดังกล่าวระบุว่า สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน โดยเฉพาะเชื่อง บัค มาย และเหวียน วันเตา ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการยุยงส่งเสริมให้คณะทำงานชุดต่าง ๆ ในโคชินจีน

¹⁴ Daniel Hemery, op. cit. p. 385

¹⁵ Daniel Hemery, op. cit. p. 387

...ลงไปทำงานกับมวลชน คณะทำงานต่างๆ เหล่านี้ลงไปจัดตั้งมวลชนด้วยการใช้วิธีการและความคิดแบบปฏิวัติ รวมทั้งใช้ความรุนแรง เพื่อทำให้มวลชนเหล่านี้หันมาเกลียดชังและเป็นศัตรูกับระบบการปกครองของฝรั่งเศส ในเดือนสิงหาคม (ค.ศ. 1936) เฉพาะในโคชินจีนมีคณะทำงานต่างๆ กว่า 600 ชุด ออกปฏิบัติงาน ในจำนวนนี้มีถึง 250 ชุดที่ทำงานอย่างผิดกฎหมาย...โดยการจัดประชุม 150 ครั้งและแจกใบปลิว...¹⁶

กล่าวโดยสรุป การเคลื่อนไหวเพื่อการจัดตั้งสภามิโคจีน สะท้อนให้เห็นความเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มการเมืองสำคัญในโคชินจีนอย่างน้อย 3 กลุ่ม คือพรรครัฐธรรมนูญ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (ICP) และกลุ่มทรอตสกี ที่พยายามช่วงชิงโอกาสทางการเมืองที่ผ่นคลายในระยะสั้นๆ ภายหลังจากการจัดตั้งรัฐบาลภายใต้การนำของพรรคสังคมนิยมในฝรั่งเศสเพื่อแสวงหาความสนับสนุนทั้งจากชาวเวียดนาม และจากทางการฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม ความหวังของชาวเวียดนามก็สลายลงเมื่อรัฐบาลที่เมืองแม่เผยให้เห็นนโยบายที่แท้จริงในระยะต่อมาว่าไม่ได้มีนโยบายที่จะปฏิรูปอาณานิคมตามแนวทางที่ชาวเวียดนามส่วนใหญ่ต้องการ พร้อมกันนั้นก็เริ่มปราบปรามความเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปของชาวเวียดนามที่พยายามรวมตัวกันก่อตั้งสภามิโคจีน โดยมีพรรค ICP และกลุ่มทรอตสกีเป็นแกนนำ แม้ว่าสภามิโคจีนไม่อาจจะพัฒนาขึ้นได้ และถูกปราบปรามจนหมดบทบาท แต่ในช่วงการเคลื่อนไหวระยะสั้นๆ ในการก่อตั้งสภามิโคจีนนั้น กลับอำนวยความสะดวกแก่พรรค ICP อย่างดียิ่ง โดยถือโอกาสจัดตั้งองค์กรมวลชนแทรกซึมผ่านคณะทำงานลงไปยังชนบททั่วภาคใต้ของเวียดนาม ความสำเร็จดังกล่าวของพรรค ICP จะส่งผลให้พรรคสามารถขยายกิจกรรมทางการเมืองลงไปยังชานนาในชนบท และสามารถขยายฐานของพรรคลงไปยังชานนาได้อย่างแท้จริงในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษ 1930 และทำให้โคชินจีนกลายเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนไปจนถึงทศวรรษนี้



สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁶ Note n. 1538-S. Sûreté de Cochinchine, Mars 1937. CAOM. Fonds SPCE. Carton 384

... to work among the masses. They tried to organise the masses by revolutionary ideas and to use permanent and violent methods to make them turn against French rule ... In August (1936) in Cochin China, there were 600 action committees, 250 of which were illegal...They organised 150 meetings and distributed tracts...

(English translation โดยผู้เขียน)

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

Centre des Archives d'Outre Mer(CAOM.). Fonds Moutet (PA 28).Carton 3, Dossier 67.

_____ Rapport mensuel sur la situation politique du Tonkin. Juillet et et Août 1936. Sûreté 7 F 30 (5).

_____ Rapport mensuel sur la situation politique du Tonkin. Septembre 1936. Sûrete 7 F 30 (5)

_____ *Le Congrès Indochinois in *Mat Tran Do*, 19 Septembre 1936. SLOTFOM V, Carton 41.

_____ *Pour la Réalisation du Congrès Indochinois. 27 Aout 1936. SLOTFOM III, Carton 101.

_____ Action de M. Du'o'ng Bach Mai. Note pour le ministre. Fonds Moutet (P A 2 8) , Carton 2, Dossier 14, Mars 1937.

_____ Note n. 1538-s Sûreté de Cochinchine, Fonds SPCE, Carton 38, Mars 1937.

National Archives of Vietnam, No. 2 (NAII IIA). Note n. 186-c, Chef de la province de Long Xuyen à M. le Gouverneur de la Cochinchine, 30 Septembre 1936 and Note n. 405, Chef de la province de Gia Dinh à M. le Gouverneur de la Cochinchine. NA II II A 45/323 (2)

เอกสารตีพิมพ์และหนังสือ

Ban Nghien Cu'u Lich Su'Dang Trung U'o'ng. *Van Kien Dang*. Tap 2. Ha-Noi.

Ban Nghinen Cu'u Lich Su'Dang Trung U'o'ng. 1977

_____ *Nhung Su'Kien Lich Su'Dang*, 1920-45. Ha-Noi : Su'That, 1976.

Hemery, Daniel. *Révolutionnaires Vietnamiens et Pouvoir Colonial en Indochine*. Paris : François Maspero, 1975.

หนังสือพิมพ์

La Lutte. 3 Juin 1936, 16 Septembre 1936, 1 Novembre 1936.